

С. В. Венідзіктаў

*начальнік кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін
Магілёўскага інстытута МУС,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт*

М. М. Сулімава

*курсант 3-га курса факультэта міліцыі
Магілёўскага інстытута МУС*

**ИНФАРМАЦИОНАЕ ПРОЦІДЗЕЯННЕ
ПАДЛІТКАВАМУ КІБЕРБУЛІНГУ Ў СТРУКТУРЫ
ПРАФІЛАКТЫЧНАЙ РАБОТЫ ІНСПЕКЦЫІ
ПА СПРАВАХ НЕПАЎНАЛЕТНІХ**

**INFORMATION COUNTERACTION
TO ADOLESCENT CYBERBULLYING
IN THE STRUCTURE OF PREVENTIVE WORK
OF THE JUVENILE INSPECTION**

***Анацаыя.** У артыкуле вызначаюцца напрамкі інфармацыйнага процідзеяння кібербулінгу ў дзейнасці інспекцыі па справах непаўналетніх (далей — ІСН). Аналізуецца з’ява кібербулінгу, акрэсліваюцца фактары яе сацыяльнай небяспекі і меры асабістай прафілактыкі. У якасці накірункаў прафілактычнай работы ІСН разглядаюцца ўзаемадзеянне з установамі адукацыі, асветніцкая праца з бацькамі, удзел у развіцці медыяінфармацыйнай культуры непаўналетніх.*

***Ключавыя словы:** кібербулінг, Інтэрнэт, падлеткі, прафілактыка, інспекцыя па справах непаўналетніх (ІСН), органы ўнутраных спраў (ОУС).*

***Annotation.** The article sets the direction for information countering cyberbullying in the activities of the juvenile inspection. The phenomenon of cyberbullying is analyzed, factors of its social danger are established, measures of personal prevention are determined. As directions for the preventive work of juvenile inspection, interaction with educational institutions, educational work with parents, and participation in the development of media and information culture of minors are considered.*

***Keywords:** cyberbullying, Internet, adolescents, prevention, juvenile inspection (JI), internal affairs bodies (IAB).*

Інтэнсіўнае развіццё інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій прывяло да таго, што Інтэрнэт стаў прасторай, у якой рэалізуюцца практычна ўсе віды чалавечай дзейнасці. Размытасць межаў паміж «рэальным» і «віртуальным» асяроддзем спрыяе пераносу шматлікіх

негатыўных сацыяльных праяў у інтэрнэт-сферу, што стварае спрыяльныя ўмовы для ўзнікнення і развіцця новых форм дэвіяцый паводзін і псіхалагічнага гвалту, адной з якіх з'яўляецца кібербулінг.

Кібербулінг — наўмысныя, расцягнутыя ў часе агрэсіўныя дзеянні ў выглядзе абраз, пагроз, паклёпу, раскрыцця кампраметуючай інфармацыі, якія ажыццяўляюцца з выкарыстаннем інфармацыйных тэхналогій (абразы ў асабістых паведамленнях, публічных гутарках і каментарых і інш.) [1]. Праблема процідзеяння гэтай з'явы актыўна абмяркоўваецца ў сучасных даследаваннях (напрыклад, працы А. А. Баранова, С. В. Рожынай [2], Н. Р. Шаўко, І. І. Ісхакава [3], А. А. Макаравай [4] і інш.). Недастатковая ўвага ў навуковай літаратуры, на наш погляд, надаецца пытанням прафілактычнай работы органаў унутраных спраў, у прыватнасці інспекцыі па справах непаўналетніх (ІСН), у кірунку процідзеяння кібербулінгу. Такім чынам, мэтай даследавання з'яўляецца вызначэнне напрамкаў інфармацыйнага процідзеяння кібербулінгу ў дзейнасці ІСН у кантэксце агульных мер па прафілактыцы і нейтралізацыі дадзенай з'явы.

Неабходнасць удзелу праваахоўных структур у барацьбе з агрэсіяй у Сеціве абумоўлена аб'ектыўнымі заканамернасцямі: імклівыя тэмпы росту даступнасці Інтэрнэту павялічваюць рэальную рызыку кібервіктымізацыі непаўналетніх. Згодна з глабальным даследаваннем ЮНІСЕФ, якое прайшло ў 160 краінах свету, больш за 70 % інтэрнэт-карыстальнікаў ва ўзросце 15–24 гадоў могуць сутыкацца з кіберзапужваннем, праследаваннем і іншымі рызыкамі, звязанымі з гвалтам [5]. У кароткай справаздачы па выніках даследавання «Ацэнка сітуацыі з гвалтам у дачыненні да дзяцей у Рэспубліцы Беларусь» (2018 г.) адзначана, што каля 95 % дзяцей з'яўляюцца актыўнымі інтэрнэт-карыстальнікамі, а 6 % непаўналетніх ва ўзросце 9–16 гадоў станавіліся ахвярамі кібербулінгу [6]. Дадзеная з'ява можа выяўляцца ў розных формах: абразы і пагроз, дамаганняў, выкарыстання чужога імені, публічнага высмейвання і інш.

Сітуацыя рэалізацыі кібербулінгу прадугледжвае наяўнасць суб'ектаў: ахвяры, агрэсара і назіральнікаў. Ананімнасць, магчымасць бесперапыннага праследавання ахвяры, высокая хуткасць распаўсюджвання інфармацыі ў Сеціве, складанасць поўнага выдалення размешчанай інфармацыі з'яўляюцца прывабнымі фактарамі для падлеткаў, якія ў рэальным жыцці схільныя да агрэсіі. Спробы дэманстрацыі сілы альбо кампенсацыі яе недахопу ў рэальным жыцці таксама могуць стаць прычынай агрэсіі ў Інтэрнэце. Няздольнасць дэманстраваць высокія дасягненні ў жыцці, наяўнасць розных псіхалагічных комплексаў, зніжанага самаацэнка часта правакуюць падлетка на прыніжэнне іншых. У такіх выпадках

ахвярамі інтэрнэт-нападаў становяцца тыя, хто больш паспяховы за агрэсара ў рэальным жыцці.

Акрамя высокай прывабнасці для падлеткаў сітуацый патэнцыйных праяў кібербулінгу, фактарамі сацыяльнай небяспекі дадзенага феномена выступаюць сур'ёзнасць і глыбіня негатыўных наступстваў, да якіх адносяцца зніжэнне школьнай паспяховасці, прыніжанае самаацэнка, дыстрэс, фобіі і фрустрацыі, афектыўныя станы, дэлінквентнасць, суіцыдальныя думкі і намеры [7]. Фактарам рызыкі з'яўляецца таксама схаваны характар перажыванняў ахвяры: у сярэднім кожны пяты падлетак нікому не распавадае аб тым, што адбываецца.

У сувязі з шырокім распаўсюджваннем кібербулінгу як варыянта дэвіянтных паводзін падлеткаў узнікае неабходнасць у распрацоўцы і прыняцці комплексу мер, накіраваных на прафілактыку і нейтралізацыю дадзенай з'явы. Мерамі асабістай прафілактыкі кібербулінгу з'яўляюцца развіццё ўмення грамадна рэагаваць на крытыку, ігнараваць інтэрнэт-рэсурсы, у якіх адбываецца траўля, засваенне норм сеткавага этыкету і правіл інтэрнэт-бяспекі. Важны таксама дастатковы ўзровень правасвядомасці (разуменне супрацьзаконнага характару дзеянняў агрэсара), гатоўнасць абараняць свае правы, у тым ліку праз зварот у органы ўнутраных спраў у выпадках праявы сеткавай агрэсіі.

Прафілактычныя меры рэалізуюцца разам з астатнімі суб'ектамі прафілактыкі і супрацоўнікамі інспекцыі па справах непаўналетніх, адной з задач якой з'яўляецца папярэджанне правапарушэнняў у падлеткавым асяроддзі. Для арганізацыі інфармацыйнага процідзеяння кібербулінгу супрацоўнікі ІСН павінны валодаць спецыяльнымі ведамі: а) змест паняцця інфармацыйнай бяспекі непаўналетняга; б) рызыкі інтэрнэт-прасторы і сацыяльных сетак для падлеткаў; в) тэхналогіі пошуку інфармацыі і маніторынгу інтэрнэт-рэсурсаў; г) метадыкі выяўлення непаўналетніх — ахвяр кібербулінгу (у тым ліку патэнцыйных); д) віды і формы прафілактыкі кібербулінгу ў падлеткавым асяроддзі.

Дзейнасць ІСН, накіраваная на прафілактыку кібербулінгу ў падлеткавым асяроддзі, заключаецца ў ажыццяўленні шэрагу спецыяльных мер. Разгледзім асноўныя з іх.

1. Асветніцкая работа з бацькамі. Статыстыка сведчыць, што 78 % бацькоў непаўнагадовых не ведаюць нічога аб тым, што іх дзеці ў той ці іншай ролі былі ўцягнуты ў кібербулінг [6]. У сувязі з гэтым супрацоўнікам праваахоўных органаў неабходна праводзіць тлумачальныя гутаркі з бацькамі непаўналетніх па раскрыцці рэальнасці існавання пагрозы інтэрнэт-гвалту і неабходнасці індывідуальных прафілактычных мер у адносінах да дзяцей.

2. Работа з педагогічнымі калектывамі адукацыйных устаноў. Школьнае асяроддзе непасрэдна ўплывае на фарміраванне асобы падлетка, і нярэдка праблемы ў зносінах з аднакласнікамі становяцца прычынай наступнага ганення ў Інтэрнэце. Таму педагогічныя кадры павінны быць асабліва ўважлівымі да характару ўзаемаадносін паміж падлеткамі.

3. Арганізацыя ў адукацыйных установах прафілактычных гутарак і лекцый па пытаннях дэвіцыі (віктымізацыі) непаўналетніх пад уздзеяннем шкоднаснай інфармацыі. Правядзенне асветніцкай працы сярод падлеткаў з'яўляецца адной з найбольш эфектыўных мер прафілактыкі кібербулінгу. Глумачэнне адказнасці, прадугледжанай за абразу, схіленне да самагубства і іншыя супрацьпраўныя ўчынкі, спрыяе фарміраванню прававой свядомасці падлеткаў, а таксама з'яўляецца фактарам стрымлівання іх супрацьпраўнай дзейнасці, у тым ліку праяў агрэсіі ў Сеціве. Адзначым, што артыкулам 189 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь прадугледжана адказнасць за абразу, у тым ліку ў Інтэрнэце, аднак нацыянальным заканадаўствам не прадугледжана прамая адказнасць за кібербулінг, у сувязі з чым МУС выступае ініцыятарам увядзення падобных дзеянняў у прававое поле [8].

4. Удзел у развіцці медыяінфармацыйнай культуры непаўналетніх, што дазваляе сфарміраваць у апошніх адэкватнае ўяўленне аб існуючых пагрозях сеткавага ўзаемадзеяння, засвоіць правілы інтэрнэт-бяспекі. Да такіх правілаў, у прыватнасці, адносяцца: а) абмежаванне асабістых дадзеных, якія размяшчаюцца ў вольным доступе ў Сеціве; б) адмова ад віртуальных зносін з незнаёмымі людзьмі; в) недапушчэнне негатыўных выказванняў пра іншых людзей, што могуць справакаваць канфлікт; г) фарміраванне здольнасці ігнараваць сеткавую агрэсію і пагрозы і т. д. Важным аспектам прафілактыкі кібербулінгу з'яўляецца данясенне да падлеткаў алгарытму дзеянняў у выпадку пагрозы: а) захаванне доказаў (лісты, скрыншоты, аўдыя- і відэазапісы і т. п.); б) данясенне інфармацыі аб агрэсіі да бацькоў і класнага кіраўніка; в) у выпадку неабходнасці — зварот у органы ўнутраных спраў (напрыклад, да інспектара па справах непаўналетніх).

Зараз МУС Рэспублікі Беларусь сумесна з Дзіцячым Фондам ААН (ЮНІСЕФ) у Рэспубліцы Беларусь рэалізуецца праект POMOGET. ВУ, накіраваны на ўкараненне новых форм прафілактычнай работы з непаўналетнімі па фарміраванні навыкаў бяспечных паводзін у інтэрнэт-прасторы [9]. На створаным у межах праекта сайце, кантэнт якога распрацоўваўся спецыялістамі МУС, Міністэрства адукацыі, дзіцячымі псіхолагамі і педагогамі, дзеці і дарослыя могуць атрымаць ананімную кансультацыю псіхолага, даведацца, як абараніцца ад кібербулінгу. ЮНІСЕФ у Рэспубліцы Беларусь таксама рэалізуецца праект «Бяспечны Інтэрнэт для кожнага дзіцяці» [10], які прадугледжвае шырокую

інфармацыйную працу па супрацьдзеянні распаўсюджванню негатыўных з’яў у Сеціве.

Такім чынам, кібербулінг з’яўляецца адной з форм дэструктыўных, разбуральных і агрэсіўных паводзін сучасных падлеткаў у інтэрнэт-прасторы, якая патрабуе прыняцця адпаведных мер па яго прафілактыцы з боку бацькоў непаўналетніх, работнікаў арганізацый адукацыі, а таксама праваахоўных органаў. Інспекцыя па справах непаўналетніх з’яўляецца адным з суб’ектаў прафілактыкі дадзенай з’явы. Дзейнасць інспекцыі прадугледжвае ажыццяўленне комплексу мер па выяўленні і ліквідацыі прычын кібербулінгу, індывідуальную працу з падлеткамі, якія ўдзельнічалі ў кібербулінгу ў якасці таго ці іншага суб’екта (агрэсара, ахвяры або назіральніка), а таксама распрацоўку, укараненне і рэалізацыю спецыяльных праграм і методык, накіраваных на папярэджанне дадзенай з’явы.

Спіс асноўных крыніц

1. Сулимова, М. Н. Кибербуллинг как новая форма психологического насилия в подростковой среде / М. Н. Сулимова // Социальные проблемы молодежи: от образования до занятости : материалы V межрегион. студ. науч.-практ. конф., Хабаровск, 28 нояб. 2019 г. / М-во науки и высшего образования Российской Федерации, Тихоокеан. гос. ун-т ; отв. ред. В. С. Щербатый. — Хабаровск : Изд-во ТГУ, 2019. — С. 282–286.

2. Баранов, А. А. Кибербуллинг — новая форма угрозы безопасности личности подростка / А. А. Баранов, С. В. Рожина // Вестн. Балтийского федерального университета им. И. Канта. — 2015. — Вып. 11. — С. 62–66.

3. Шевко, Н. Р. Особенности проявления кибербуллинга в социальных сетях / Н. Р. Шевко, И. И. Исхаков // Ученые записки Казан. юрид. ин-та МВД России. — 2017. — Т. 2 (3). — С. 19–22.

4. Макарова, Е. А. Психологические особенности кибербуллинга как формы интернет-преступления / Е. А. Макарова. — Российский психологический журнал. — 2016. — № 3. — С. 293–311.

5. В Беларуси запустили анонимный чат для детей, которые подвергаются домоганиям и травле в сети [Электронный ресурс] / Pravo.by: Национальный правовой интернет-портал Республики Беларусь. — Режим доступа: <http://pravo.by/novosti/obshchestvenno-politicheskie-i-v-oblasti-prava/2019/november/42613/>. — Дата доступа: 03.04.2020.

6. Оценка ситуации с насилием в отношении детей в Республике Беларусь: краткий отчет по результатам исследования, март 2018 [Электронный ресурс] // Представительство Детского Фонда ООН (ЮНИСЕФ) в Республике Беларусь: официальный сайт. — Режим доступа: <https://www.unicef.by/uploads/models/2018/04/unicef-belarus-vac-report-2018.pdf>. — Дата доступа: 04.04.2020.

7. Tokunaga, R. S. Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization / R. S. Tokunaga // Computers in human behavior. — 2010. — № 26 (3). — P. 277–287.

8. Поправки в законодательстве защитят детей от кибербуллинга и троллинга [Электронный ресурс] / Звезда.by: сетевое издание. — Режим доступа: <http://zviazda.by/ru/news/20190214/1550136198-popravki-v-zakonodatelstve-zashchityat-detey-ot-kiberbullinga-i-trollinga>. — Дата доступа: 03.04.2020.

9. POMOGUT.BY — безопасность детей в Сети [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://kids.pomogut.by/>. — Дата доступа: 04.04.2020.

10. Безопасный Интернет для каждого ребенка [Электронный ресурс] // Представительство Детского Фонда ООН (ЮНИСЕФ) в Республике Беларусь: официальный сайт. — Режим доступа: <https://www.unicef.by/bezopasnyj-internet/>. — Дата доступа: 04.04.2020.

УДК 796.015

Ю. В. Воронович

*старший преподаватель кафедры прикладной физической
и тактико-специальной подготовки Могилевского института МВД*

А. И. Каранкевич

*заместитель начальника кафедры прикладной физической
и тактико-специальной подготовки Могилевского института МВД,
кандидат педагогических наук*

А. Е. Покатилов

*старший преподаватель кафедры прикладной механики
и инженерной графики Могилевского государственного
университета продовольствия*

**ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ОБОБЩЕННЫХ КООРДИНАТ
БИОМЕХАНИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ
ДЛЯ ОЦЕНИВАНИЯ ОТДЕЛЬНЫХ ВИДОВ
УДАРНОЙ ТЕХНИКИ (на примере прямого удара ногой)**

**POSSIBILITIES OF USING GENERALIZED COORDINATES
OF THE BIOMECHANICAL SYSTEM
FOR EVALUATING SPECIFIC TYPES
OF IMPACT TECHNIQUE (for example, direct kick)**

Аннотация. В статье представлены возможности использования обобщенных координат биомеханической системы, позволяющих давать объективную оценку техники выполнения отдельных видов ударов в условиях образовательного и учебно-тренировочного процессов курсантов учреждений образова-